

TWÓRCZO
Z TEATREM

BOLESŁAW LEŚMIAN

**ZDZI—
CZENIE
OBY—
CZAJÓW
POŚ—
MIERT
—NYCH**

MATERIAŁY POD REDAKCJĄ
MICHAŁINY BUTKIEWICZ

TWÓRCZO
Z TEATREM

BOLESŁAW LEŚMIAN

ZDZICZENIE OBYCZAJÓW POŚMIERTNYCH

REŻ. MARTA STREKER

MATERIAŁY POD REDAKCJĄ
MICHALINY BUTKIEWICZ

„Szkoda, że takich wierszy nie czyta się w szkole... (oczywiście nie podstawowej) ale warto by było gdyby pokazywano nam nie tylko patetyczność i ważność historyczną wierszy Lesmiana (i nie tylko) ale również te niesamowite wiersze o miłości, zarówno tej w swercu jak i tej fizycznej.-Leśmian należy do najlepszych”...

Oj tak, piękny jest Leśmian:) Uwielbiam wspomniane już tu „Nocą umówioną” i „Dziewczyne”. A oprócz tego „Szczęście” (także w wersji Starego Dobrego Małżeństwa:)¹

Powyższe słowa zamieszczone zostały na portalu czytelniczym biblioNETka.pl. Spotkać tu można rozmowy nieznanących się osób o poezji i o literaturze. Na portalu wypowiadają się różne osoby, nie sprawdza się cenzusów naukowych. Ważne, że każda z nich czyta, a co najważniejsze, że czyta poezję. Chce im się także dzielić swoimi przeżyciami. Nieistotne okazują się analizy środków stylistycznych, ustalenia pozycji podmiotów lirycznych. Czytelnicy wypowiadają się we własny sposób, komunikują się prostym językiem i czują, instynktownie rozumiejąc, intencje poetów. Utożsamiają własne przeżycia z ich emocjami.

Wypowiedzi te ujawniają także autentyczne potrzeby czytelnicze. Wiążą się one zawsze z przeżywaniem, zauroczeniem, doświadczaniem wspólnoty. Myślę sobie też, że właśnie dlatego twórcy piszą, odsłaniają swoją prywatność, aby pozostawić osobisty krąg wartości uniwersalnych innym. Wartości, które pomogą odpowiedzieć na pytania egzystencjalne i pomogą przeżyć.

Dziś, gdy dominuje kultura disco polo, a w misyjnej telewizji, z publicznych pieniędzy lansuje się muzykę Sławomira, czytanie poezji nie jest działaniem ani masowym ani zyskowym. Tym bardziej docenić należy niszowe portale i wszelkie inicjatywy, które pozwalają dzielić się refleksjami o poezji. Bolesław Leśmian jest poetą niełatwym w odbiorze, a mimo to, jak się okazuje, ma stałych wielbicieli i czytelników. W Leśmiana trzeba się wczytywać...trzeba dać czas jego wierszom, aby mogła zaistnieć w człowieku. Tematy, które podejmuje są bliskie każdemu człowiekowi, jednocześnie i uniwersalne i filozoficzne. Miłość, pragnienie posiadania drugiego człowieka, odchodzenie do innego świata, śmierć, życie w lęku dotykają każdego...

Czy szkoła polska jest miejscem dla poezji? Polska szkoła jest mocno zróżnicowana. Jak wiemy, wszystko zależy od nauczyciela. W czasach trudnych najbardziej. Starajmy się wspólnie, aby polska szkoła nie straciła czytelników w uczniach, aby polska szkoła nie straciła poezji. Wnioskując na podstawie lektury cytowanego bloga, pamiętajmy, że nie da się czytać poezji pod dyktando sformalizowanej analizy. To nudne, a przede wszystkim czemu ma służyć? Czytaniu dla wyszukiwania środków stylistycznych? Te działania nie wywołają w młodym człowieku żadnych przeżyć.

Michalina Butkiewicz

¹ biblioNETka.pl (zachowano pisownię oryginalną)

Joanna Dominiak

JĘZYK POLSKI
(2 godziny lekcyjne)

TEMAT:

**Piekcłto, które tworzą inni – o miłości,
zdradzie i zbrodni w *Zdziczeniu obyczajów
pośmiertnych* Bolesława Leśmiana
w reżyserii Marty Streker.**

Zajęcia przewidziane są dla uczniów szkoły ponadgimnazjalnej i powinny być zrealizowane na dwóch godzinach lekcyjnych. Pierwsza godzina lekcyjna wprowadza uczniów/uczennice do odbioru spektaklu teatralnego. Wskazuje różne możliwości ukazania i interpretowania piekła w kulturze. Druga godzina lekcyjna to analiza i interpretacja spektaklu teatralnego w kontekście przywołanych tekstów kultury wzbogacona o analizę języka Bolesława Leśmiana.

CELE:

Uczeń / uczennica:

- odczytuje sens całego tekstu kultury
- określa problematykę utworu
- charakteryzuje bohaterów
- poprawia sprawność trafnego formułowania opinii
- doskonali umiejętność krytycznego i twórczego myślenia
- doskonali umiejętność analizowania i interpretowania spektaklu teatralnego
- prezentuje własne przeżycia wynikające z kontaktu z dziełem sztuki
- doskonali umiejętność wnioskowania
- pogłębia swoją świadomość językową
- wzbogaca słownictwo
- doskonali umiejętność analizowania i interpretowania wypowiedzi poetyckiej.

FORMY PRACY:

- praca indywidualna
- praca w grupie.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- reprodukcja obrazów piekła: Hansa Memlinga – *Sąd ostateczny*, Hieronima Boscha, William-Adolphe’a Bouguereau – *Dante i Wergiliusz w piekle*
- fragment filmu *Rzeź* Romana Polańskiego
- fragment filmu *Pokój* Lennego Abrahamsona
- fragmenty tekstu sztuki, z wybranymi wypowiedziami bohaterów
- karty pracy przygotowane przez nauczyciela.

METODY PRACY:

- biernego odbioru (swobodne wypowiedzi)
- działań praktycznych (ćwiczenia w interpretacji)

PRZEBIEG LEKCJI:

Część I

Zaprezentuj uczniom/uczennicom reprodukcje malarskie, przedstawiające różne wizje piekła (np. Hieronima Boscha, Hansa Memlinga). Następnie zadaj uczniom pytanie:

1. W jaki sposób ukazana jest wizja piekła na zaprezentowanych reprodukcjach?
Przykładowa odpowiedź: w tryptyku Hansa Memlinga, w części pokazującej piekło znajdują się diabły, które strącają potępionych ludzi w otchłani, można dostrzec ogień, który pochłania ciała ludzi, uderza przerażenie na twarzach skazanych na wieczne cierpienie. W tryptyku Hieronima Boscha, w części przedstawiającej piekło, dostrzegamy dziwne, surrealistyczne i groteskowe stwory, które zadają cierpienie ludziom potępionym. Maltretują ich, pożerają i wydają jednocześnie, przebijają ciała nożami itp. Potępienci są wystraszeni, zdezorientowani, poranieni.

2. Co łączy obie wizje, a co je różni?

Przykładowa odpowiedź: łączy wizja piekła jako miejsca w zaświatach, w którym to ludzie potępieni doznają cierpienia. Emocje uwypuklone na twarzach ludzi skazanych na piekło są tożsame – strach, przerażenie, dezorientacja. Dzieli: U Memlinga są postacie diabłów, potępienci są zrzucani w otchłani, w której spalani są przez ogień-jest to wizja zgodna z przekazem biblijnym; u Boscha dostrzec można pewną innowację – otóż zamiast diabłów pojawiają się groteskowe stwory, które zadają cierpienie również poprzez pożeranie ludzi; całość ma wymiar metaforyczny- pożeranie to też wchłanianie innego, dominowanie nad nim, trawienie i wydalanie, to niszczenie, wykorzystywanie drugiego i pozbywanie się, gdy przestaje być potrzebny.

3. Pokaż trzecią reprodukcję – William-Adolphe’a Bouguereau Dante i Wergiliusz w piekle, zadaj uczniom pytania:

a) Jak piekło zostało przedstawione przez William- Adolphe’a Bouguereau?

Przykładowa odpowiedź: Malarz ukazuje Dantego i Wergiliusza obserwujących dwóch mężczyzn, z których jeden podgryza gardło drugiemu. Za nimi znajdują się demony przyglądające się ofiarom.

b) W jaki sposób można zinterpretować tę scenę?

Przykładowa odpowiedź: Piekło to miejsce, w którym jeden człowiek zadaje cierpienie – śmierć drugiemu, a diabły to jedynie obserwatorzy, a nie sprawcy.

Uwaga: Zwróć uwagę na fakt, że Memling i Bosch tworzyli swe obrazy w czasach średniowiecza, kiedy to filozofia epoki determinowała spojrzenie na kwestie eschatologiczne. William-Adolph Bouguereau to malarz dziewiętnastowieczny, który kwestie piekła rozpatruje w kontekście międzyludzkich relacji.

4. Przywołaj na przykład postać dwudziestowiecznego pisarza egzystencjalisty - Jean-Paula Sartre’a, który rozwinął w swoim dramacie pt.: *Przy drzwiach zamkniętych* koncepcję piekła jako relacji międzyludzkich. Użył maksymy: *Piekło to inni*, którą wyjaśnił, ukazując w zamkniętej pośmiertnej przestrzeni spotkanie męża, żony i kochanki. Jest one przepełnione słowami gorczy, wyrzutów i wzajemnych oskarżeń. Paradoksalnie żaden z bohaterów nie może opuścić pokoju, ponieważ od wewnątrz nie ma w nim klamki. Są zatem skazani na siebie.
5. Zaprezentuj fragmenty dwóch filmów: *Rzezi* – kłótnia bohaterów i *Pokoju* - wej-

ście oprawcy do komórki i rozmowa z dziewczyną, która próbuje uchronić swego syna (i równocześnie syna wchodzącego do komórki oprawcy) przed wykorzystaniem.

Zadaniem uczniów jest wyjaśnienie znaczenia słów Sartre’a w kontekście zaprezentowanych fragmentów filmów.

6. Poproś uczniów, by zwrócili uwagę na emocje towarzyszące postaciom.

Przykładowe wypowiedzi:

Piekło tworzą ludzie sobie nawzajem, gdy nie chcą dojść do porozumienia, gdy są skupieni na swoich racjach i nie dopuszczają do siebie poglądów innych ludzi; gdy ulegają złości i gniewowi, gdy deprecjonują wartość drugiego człowieka, kpią z niego, używają wyzwisk, by go poniżyć, gdy nie potrafią przyznać się do winy (Rzeź).

Piekło tworzą ludzie, gdy jeden próbuje dominować nad innym, silniejszy nad słabszym i bezbronnym, gdy wykorzystują siłę, by wykorzystać i zniszczyć psychicznie i fizycznie drugiego człowieka, itp.: (Pokój). Emocje i uczucia, które towarzyszą bohaterom to: złość, gniew, nienawiść, lęk, bezsilność, strach...

Uwaga: Pozwól na swobodne wypowiedzi, nie oceniaj poglądów...

7. Podziel uczniów/uczenice na trzy grupy i zaproś do obejrzenia sztuki teatralnej pt.: *Zdziczenie obyczajów pośmiertnych*. Zachęć do uważnego oglądania i wsłuchiwania się w wypowiedzi bohaterów.

8. Rozdaj uczniom karty pracy z następującymi zadaniami:

a) Określ problematykę utworu.

b) Określ, czym jest piekło dla bohaterów spektaklu.

c) Scharakteryzuj bohaterów (każda grupa jedną, wskazaną przez nauczyciela postać), ze szczególnym uwzględnieniem uczuć i emocji bohaterów.

d) Wskaż elementy łączące tematykę i wymowę spektaklu z tematyką i wymową wymienionych w pierwszej części zajęć tekstów kultury.

e) Zanalizuj wypowiedzi bohaterów, ze szczególnym uwzględnieniem neologizmów, charakterystycznych dla B. Leśmiana, nazywających stany emocjonalne i uczucia bohaterów.

f) Wskaż element, motyw, który jest w spektaklu w sposób szczególny wyeksponowany, a który jest marginalizowany, bądź zupełnie pomijany w wymienionych wcześniej obrazach i fragmentach filmów.

Część II

Uczniowie po obejrzeniu spektaklu, pracują w grupach, udzielając odpowiedzi na otrzymanych wcześniej kartach pracy, a następnie zaprezentują je (możliwa dyskusja).

Możliwe wypowiedzi uczniów/uczennic:

1. Krzemina – żona, Sobstyl – mąż, Marcjanna – kochanka, spotykają się w zaświatach i rozmawiają o zdradzie Sobstyła, o uczuciach Marcjanny i Krzeminy, o tym, jak doszło do śmierci bohaterów.
2. Piekłem dla Krzeminy jest świadomość zdrady Sobstyła, dla Sobstyła piekłem staje się zdrada, ale i wątpliwości, którą kobietę wybrać, chęć powrotu do uczuć, które żywił do Krzeminy przed zdradą; dla Marcjanny piekłem jest bycie tą drugą, zazdrość o Sobstyła, zamordowanie Krzeminy.
3. Krzemina: kochająca, pomimo zdrady, żona czysta, niewinna, bez nienawiści do Marcjanny itp. Sobstyl – zdradzający mąż, odrzucił miłość Krzeminy, niezdecydowany, w rozdarciu między pożądaniem a miłością, nie bierze odpowiedzialności za swoje czyny itp. Marcjanna – zaborcza kochanka, pragnąca zatrzymać Sobstyła nawet za cenę zabójstwa Krzeminy, zazdrosna o miłość do Krzeminy, ulega złości, itp.
4. Z obrazami Memlinga i Boscha łączy fakt, iż wydarzenia rozgrywają się po śmierci bohaterów, z obrazem Bouguereau łączy to, że bohaterowie „skaczą sobie do gardeł” (jak na reprodukcji) w zaświatach, z dziełami filmowymi łączy zadawanie bólu poprzez słowa – agresywne wypowiedzi, wzajemne obrażanie siebie – i czyny – przemoc fizyczna...
- 5.

Krzemina: emocje, uczucia, stan wewnętrzny	Cytat	Znaczenia neologizmów/metafor
Żal, smutek, wyrzut, rozczarowanie	„Ten jęk treść mego bytu skrwawioną niedbale... Poprawił. I wiem wszystko: nie kochałeś wcale...”	Treść bytu –
Zranienie, poczucie osamotnienia, śmierć duszy,	„Ja już umiem być zmarłą — na świata oboczach — Bom się śmierci uczyła — gdzieś tam — w twoich oczach”	Obocze –
Zazdrość	„Słyszysz, jak się piersiami do ciebie wychytrza? „	Wychytrza-
Pragnienie zrozumienia i zobaczenia sensu zdarzeń	„Więc powtórzmy ciąż naszych roztrwonione dzieje — Może nam wspomnieniami wieczność rozednieje”	Wieczność rozednieje-
Ból, cierpienie, brak poczucia własnej wartości	„A dzisiaj ja — pieśczętą twoją nie stwierdzona — Zmalałam — żaden szepć mię już dziś nie przekona!”	Pieśczętą twoją niestwierdzona zmalałam-

Sobstyl: emocje, uczucia, stan wewnętrzny	Cytat	Znaczenia neologizmów/metafor
Pragnienie powrotu do sytuacji sprzed zdrady	„Powrócimy tam jeszcze wózem od nieba — I na końcu wozu — opętany trwaniem — Będę czekał na ciebie — strachliwym czekaniem”	Opętany trwaniem-strachliwym czekaniem-
Poczucie winy, żal,	„Przebac mi kłamstwo moje. Cieniu, drogi Cieniu! Nie chciałem cię zasmucać w twoim rozwiecznieniu „	Rozwiecznienie-
Poczucie obcości, samotność, brak zrozumienia	„Milczę, bo mam dzisiaj duszę sobie niepokrewną”	Dusza niepokrewna-
Pożądanie, uleganie pożądanie nie daje pełnego spełnienia	„Ciało ciała dotyka wzruszoną niewiedzą — A gdy je pieśczętami w ciemnościach obada, Odchodzi i we własne śpichrze się zapada”	Wzruszona niewiedza-Obada-
Tchórzostwo, lęk przed wyznaniem prawdy	Nie mogłem! Wierzy nieprzymtomnie w moją miłość. Jej wiara mój zamiar urzekła	Zamiar urzekła-

Marcjanna: emocje, uczucia, stan wewnętrzny	Cytat	Znaczenia neologizmów/metafor
	„Miłość — błądzi — lecz zdrada — nieomylnie pieści — I nigdy nie jest ślepa — i nigdy — bez treści. — Nawet idąc na schadzke — idź, jak na wybady,”	Nieomylnie pieści-Nigdy nie jest treści-Wybady-
Zazdrość, świadomość bycia gorszą, tą drugą	„Na co ci maleć w smutku... — Czyż smutek umniejsza? On nie wie! Ja ci powiem! Ty — jesteś piękniejsza. Zbrzydłam w życiu bez jutra — w nie najgorszej półćmie”	Maleć w smutku-Zbrzydłam w życiu bez jutra-Półćma-
Smutek, poczucie winy, brak nadziei,	„Do jednego z nim mroku byliśmy przykuci... I ten mrok mógł go spłoszyć... Mrok miotał się we mnie — Lecz on moją brzydotę pokochał bezdrzemnie”	W mroku przykuci-Mrok miotał się we mnie-bezdrzemnie-

Świadomość błędu, pomyłki	„Że zbłądził i tym błędem pieścił nieoględnie(...)Pieścił pewno na zapas — na przyszłość — aż do cna”	Błędem pieścił- Pieścił na zapas na przyszłość-
Złość, zazdrość	„Nie chcesz się spowiadać. Mówisz krótko, jak gdybyś mgłę mi wolał zadać. Byłem cię całowała. — Drwisz z mojej rozpaczy. Kochasz ją?”	

(w tabelach znajdują się przykładowe cytaty, uczniowie mogą wybrać inne z podanych przez nauczyciela fragmentów, mogą również zapisać słowa, które zapamiętają ze spektaklu)

6. Przykładowa odpowiedź: *Motywy w sposób szczególnie wyeksponowanym w tekście spektaklu jest miłość, ukazane zostały jej różne oblicza.*

WNIOSKI:

Piekiło tworzą ludzie poprzez budowanie niewłaściwych relacji, przez kłamstwo, chęć posiadania władzy nad drugim człowiekiem, zdradę, przemoc psychiczną i fizyczną.

ZADANIE DOMOWE:

Odpowiedz, czy zgadzasz się z Jean – Paulem Sartre’em, że „Piekiło to inni”? Uzasadnij swoją wypowiedź.

Załącznik 1

Załącznik 2

Załącznik nr 3

Załącznik 4

Karta pracy

1. Określ problematykę utworu.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Opisz, czym jest piekło dla poszczególnych bohaterów.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Scharakteryzuj bohaterów (każda grupa jedną, wskazaną przez nauczyciela postać), ze szczególnym uwzględnieniem uczuć i emocji bohaterów.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Które elementy łączą tematykę i wymowę spektaklu z tematyką i wymową wymienionych w pierwszej części zajęć tekstów kultury.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. Analiza wypowiedzi bohaterów, ze szczególnym uwzględnieniem neologizmów, charakterystycznych dla B. Leśmiana, nazywających stany emocjonalne i uczucia bohaterów.

Bohater - emocje, uczucia, stan wewnętrzny	Cytat	Znaczenia neologizmów/metafor

6. Wskaż element, motyw, który jest w spektaklu w sposób szczególny wyeksponowany, a który jest marginalizowany, bądź zupełnie pomijany w omawianych wcześniej obrazach i fragmentach filmów. Uzasadnij odpowiedź.

.....

.....

.....

Agnieszka Zientarska

JĘZYK POLSKI
(2 godziny lekcyjne)

TEMAT:

Rok nieistnienia – miłość i śmierć
w wierszu Leśmiana.

Zajęcia odbywają się przed spektaklem *Zdziczenie obyczajów pośmiertnych* w reż. M. Streker w Teatrze im. Jana Kochanowskiego w Opolu.

CELE:

Uczeń/ uczennica:

- odczytuje sens utworu
- potrafi wyjaśnić sens oraz funkcję na tle całości
- rozpoznaje typ nadawcy i adresata tekstu
- prezentuje własne przeżycia wynikające z kontaktu z dziełem sztuki
- określa problematykę utworu
- rozpoznaje konwencję literacką
- wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu (np.: słowa-klucze, wyznaczniki kompozycji)
- wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty (np. literackie, kulturowe, filozoficzne, religijne)
- porównuje funkcjonowanie tych samych motywów w różnych utworach
- odczytuje treści alegoryczne i symboliczne utworu
- dostrzega związek języka z wartościami, rozumie, że język podlega wartościowaniu, jest narzędziem wartościowania, a także źródłem poznania wartości
- dostrzega w świecie konflikty wartości oraz rozumie źródła tych konfliktów.

METODY:

- praca indywidualna
- praca w grupach
- heureka
- dyskusja
- elementy dramy.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- kartki z wierszem i poleceniami
- reprodukcja obrazu – Dora Hitz – *Dziewczyna na polu maków*
- tablica.

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

Wprowadzenie.

Bolesław Leśmian jest w poezji polskiej przedstawicielem symbolizmu- szkoły poetyckiej, która uformowała się w latach 80-tych XIX wieku i przez wiele dziesięcioleci wpływała na poezję europejską, przyjmując rozmaite postaci w krajach europejskich. Symbolizm miał szczególne znaczenie dla rozwoju poezji współczesnej. Stawiał duże wymagania czytelnikom poezji. Teoretycy symbolizmu głosili, że

poezja nie powinna zawierać bezpośrednich treści nazwanych po imieniu, ma być wieloznaczna – zatem działać poprzez aluzje, sugerować, nie wskazywać palcem, wypowiedź poetycka ma działać poprzez swą muzyczność. Ideałem symbolizmu była poezja wieloznaczna, dająca się odczytywać w różnoraki sposób, nawiązująca do mitu i w pewien sposób działająca jak mit, czyli taki zespół wyobrażeń, który nie wymaga racjonalnych uzasadnień¹.

Uczniowie/ uczennice czytają, analizują i interpretują wiersz B. Leśmiana *Rok nieistnienia*, zgodnie z poleceniami do pracy samodzielnej [zał.1].

Hipoteza interpretacyjna.

O czym jest wiersz?

Poproś, aby uczniowie/ uczennice dokończyli zdanie: „Wiersz jest o...

Mogą pojawić się dokończenia zdań ...o *miłości*; o *miłości*, której śmierć nie pokona, o *miłości cielesnej*, o *śmierci*...

Chwilę porozmawiajcie, wybierzcie wspólne i indywidualne pomysły interpretacyjne.

Słowa – klucze.

Poproś, aby uczniowie/ uczennice wypisali słowa- klucze, które dostrzegają w utworze. Mogą pojawić się: *nieistnienie*, *umieranie*, *nietrwanie*, *miłość*, *siła miłości*, *pośmiertna*, *zanikanie*...

Poproś, aby uczniowie/ uczennice określili relację między tymi słowami. Mogą pojawić się wypowiedzi:

- *pojęcia spoza rzeczywistości; ukazują światy, których nie znają ludzie; światy, których ludzie się boją, określają stany, relacje człowieka żyjącego i kogoś, kto odszedł...*
- *tytułowy: rok nieistnienia*
- *wspólnym elementem znaczącym jest poczucie odejścia w zaświaty, nieistnienia w sensie duchowym i rozumianym filozoficznie; wtedy trwa, żyje miłość zapamiętana w ciałach...*

Pytania i polecenia do pracy z tekstem.

Rozdaj uczniom zadania do samodzielnej pracy:

- Podziel wiersz na części kompozycyjne- uwzględnij czas przed śmiercią i po śmierci dziewczyny
- Znajdź wypowiedzi bohaterki, a także podmiotu- zewnętrznego wobec niej. Na czym polega symetryczność kompozycji, co wywołuje?
- Przedstaw symboliczną- dotyczącą ludzkiego życia – interpretację treści pierwszej strofy.
- Do kogo apeluje bohaterka wiersza w drugiej strofie? Jaki sens niesie jej wypowiedź?

- Jak rozumiesz trzecią strofę wiersza? Czy bohaterka to portret czy reprezentacja kochanki?
- Jakie tęsknoty i pragnienia wyraża czwarta zwrotka? Zinterpretuj wypowiedź umarłej w kategoriach ludzkich potrzeb egzystencjalnych.-
- W ostatnich czterech wersach wskaż paradoksy. Spróbuj wyjaśnić ich sens – w jaki sposób łączą się w tym przedstawieniu miłość i śmierć?
- Jak potraktować w wierszu „nieistnienie”?
- Które fragmenty wiersza są realne, a które nierealne?
- Które obrazy w wierszu mają charakter symboliczny?
- Jakie środki stylistyczne w wierszu dominują?

Nastroj.

- Jakie uczucia wyraża bohaterka wiersza? W jakim jest nastroju, o czym myśli?
- Jaki jest nastrój wiersza? Jakimi środkami został wywołany?

Porównanie z obrazem.

Popatrz na obraz- Dora Hitz- *Dziewczyna na polu maków* [zał. 2]:

- wskaż te elementy obrazu, które wywołują tajemniczość,
- wskaż dwa podobieństwa i dwie różnice pomiędzy wierszem i obrazem².

Uczniowie przedstawiają efekty swojej pracy – dyskusja.

PODSUMOWANIE

W jaki sposób kreuje świat Leśmian? (Uczniowie odwołują się także do poznanych wcześniej utworów poety)

- Leśmian tworzy obrazy za pomocą przekształcania znaczeń słów, używa wyrazy w nowych znaczeniach (neosemantyzmy).
- Wiersze zawierają plastyczne obrazy i konkrety poszczególnych elementów świata przedstawionego.
- Poeta twórczo przetwarza motywy ludowe, do innych ważnych motywów należą: natura, krajobraz, ale też świat ludowych wyobrażeń; częste są także motywy fantastyczne, baśniowe.
- Pisarz sięga po archaizmy, dialektyzmy, neologizmy, stosuje stylizacje, charakterystyczna jest jego odkrywczność językowa.
- Przestrzeń w twórczości Leśmiana, które oscylują wokół: sacrum i profanum; przestrzeń jest bliska i obca- w bliskiej jest zadomowienie, obca- to podróż jako droga poznania, nie tylko dalekich terenów, ale też siebie; otwarta i zamknięta;

¹ Michał Głowiński, *Wiersze Bolesława Leśmiana*, Warszawa 1987, s. 12.

² Dariusz Chemperek, Adam Kalbarczyk, Dariusz Trzeźniowski, *Język polski. Zrozumieć tekst. Zrozumieć człowieka. 2.2.*, Warszawa 2009, s.268.

miasto i przyroda; wytworzony obraz miejsca i zapamiętany obraz miejsca³.

- Leśmianowska metafizyka⁴ – bohaterowie wierszy często przeniesieni są do krainy mitycznej, baśniowej, doznają samotności.
- Poeta w swojej twórczości toczy dyskusję, jak istnieje to, co już przestało istnieć. W świecie kreowanym przez Leśmiana ludzie żyją po śmierci, rzeczy po ich zniszczeniu, przyroda umiera się i odradza. Świat utkany jest z rzeczy nieistniejących-pragnień, przeczuć, zaniku, zaświatów.
- W centrum świata Leśmiana jest człowiek i jego los: przemijanie, kruchość ludzkich uczuć, nietrwałość ludzkiego świata.
- Pragnienie miłości wiecznej, nieustającej konfrontuje poeta z piętnem śmierci ciążącym nad tym losem.
- Życie bez miłości jest niemożliwe.
- W twórczości poety pojawia się sen jako sposób istnienia świata poetyckiego.
- Poeta nawiązuje do filozofii Henriego Bergsona- stara się w swej poezji uchwycić, nazwać wolę i pragnienie istnienia, pęd życiowy, nazwać rzeczy nieistniejące-pragnienia, przecucia, zaniki, zaświaty.

Praca w grupach - opcjonalnie.

Uczniowie w zespołach dostają polecenia:

- przełóżcie wiersz na dialog;
- stwórzcie mapę emocji w wierszu;
- przedstawcie za pomocą ruchu i gestów, a także dźwięków cały wiersz bądź wybierzcie wybrany fragment wiersza albo środek stylistyczny.

Prezentacja.

Ewaluacja:

- Co było trudne w tym zadaniu?
- Jakie emocje wywołał ten wiersz w Tobie?

ZADANIE DOMOWE

Po zobaczeniu spektaklu *Zdżiczenie obyczajów pośmiertnych* w reż. M. Streker w Teatrze im. Jana Kochanowskiego w Opolu stwórz mapę myśli – miłość, śmierć.

3 Justyna Tabaszewska, *Przestrzeń w literaturze. Zmiany w jej obrazowaniu na przykładzie poezji Bolesława Leśmiana, Juliana Przybosa i Stanisława Barańczaka* [w:] INTERLINIE. Interdyscyplinarne Czasopismo Internetowe, nr 1 (2) 2011. ISSN 2082-9434

4 Metafizyka - dziedzina filozofii obejmująca wykraczające poza sferę doświadczenia zmysłowo zagadnienie istnienia i natury świata, rozstrzygająca podstawowe pytania o rzeczywistość, jaki charakter ma wszystko, co istnieje

Zał. 1

Bolesław Leśmian *Rok nieistnienia*

Nadchodzi rok nieistnienia, nadchodzi straszne bezkwiecie,
W tym roku wszystkie dziewczęta wyginą, niby motyle,
Ja pierwsza błędę samochcąc i umrzeć muszę za chwilę –
I już umieram – o, spojrzaj! – i już mnie nie ma na świecie!

Ucz się pożądać mej śmierci, ponętne pieścić nietrwanie,
Całować mrzonkę, co dla cie kształt ust czerwonych przybiera,
I wierzyć w radość mych cieni i w oczu mych obcowanie
Nie widzi, jeno obcuje ten, co naprawdę umiera.

Uczył się kochać umarłą, pieścił dłoń, której nie było,
Całował oczy zamknięte, każdą powiekę z osobna,
Porozumiewał się z piersią, jak z pełną pieszczot mogiłą –
Ale nie wiedział, co czuła, bo nazbyt była zagrobna.

Czy czujesz moje pieszczoty i pocałunki i radość?
Czyli nie bołą cię mroki i nieistnienia nadmiary?
O, wyznaj wszystko do końca, uczyni tęsknocie mej zadość,
Zadrzyj z miłości pośmiertnej, jeśli dostępne jej czary!

Czemuż tak wątpisz o zmarłej? Wszak już do cudów nawykam.
Miłości jestem posłuszna i szczęściu się nie opieram!
I czuję twoją pieszczotę i coraz bardziej zanikam,
I czuję twe pocałunki i coraz bardziej umieram.

Zał. 2

Dora Hitz, *Dziewczyna na polu maków* (Girl in the poppy-seed field) (1891)

CELE:

Uczeń:

- doskonalili umiejętność czytania tekstów poetyckich i klasycznych
- rozwija umiejętność mówienia i pisanie o uczuciach i emocjach
- bogaci słownictwo czynne i bierne
- doskonalili technikę analizy i interpretacji tekstu literackiego
- formułuje hipotezy, wyciąga wnioski.

METODY:

- działania praktyczne – praca z tekstem
- dyskusja
- interpretacja głosowa wybranych fragmentów.

FORMY:

- praca indywidualna
- praca w grupie.

MATERIAŁY I ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- fragmenty dialogów i monologów bohaterów utworu Bolesława Leśmiana *Zdanie obyczajów pośmiertnych*
- samoprzylepne karteczki, kartki i długopisy, trzy arkusze brystolu.

PRZEBIEG LEKCJI:

1. Przedstaw uczniom cele lekcji.
2. Zapisz na tablicy pytanie:

O jakich uczuciach i emocjach mówią bohaterowie sztuki Bolesława Leśmiana?

Można przypomnieć słownikową definicję pojęć, którymi uczniowie zajmować się będą na lekcji i zwrócić uwagę na wyrażenia i zwroty utworzone z tymi pojęciami. Należy zapytać o ich znaczenie, by sprawdzić, czy uczniowie je znają:

Emocja „przejęcie się czymś, podniecenie, wzruszenie, wzburzenie; silne przeżycie uczuciowe, np. gniewu, strachu, radości itp.: **Gwałtowna, niespodziewana** emocja.

Nadmiar emocji. **Przeżywać** emocje konkursowe. **Zaniewążyć** z emocji (łac.)

Uczucie 1. rzecz. od uczuć 2. „stan psychiczny, którego istotę stanowi ustosunkowanie się wewnętrzne do aktualnie działających bodźców, przeszłych lub przyszłych zdarzeń i wszystkich elementów otaczającego świata oraz do własnego organizmu; emocja: Uczucie **macierzyńskie**. Uczucia **patriotyczne**. **Ludzkie** uczucia. **Sprzeczne** uczucia. Uczucie **krzywdy, upokorzenia**. Uczucie **samotności**. Ktoś wyprany, wyzuty

z wszelkich uczuć. **Apelować** do czyichś uczuć. Nie mógł się pozbyć uczucia **niezadowolenia**. Robić coś (np. grać, śpiewać) z zapałem, z przejęciem. 3. „miłość, sympatia, przywiązanie, przyjaźń, czułość, tkliwość, namiętność”: Głębokie, przelotne uczucie. Płynąć do kogoś uczuciem. Spojrzeć na kogoś z uczuciem. **Darzyć kogoś** uczuciem. **Odzwajemniać czyjeś** uczucia. **Wyznać** komuś swoje uczucia. **Wzbudzić u kogoś** głębokie uczucie. **Być stałym** w uczuciach. 4. „doznanie fizyczne; wrażenie”: Uczucie bólu, głodu zimna. Uczucie niesmaku.

3. Zapytaj uczniów / uczennice o związki frazeologiczne, bądź o to, jak rozwinąć powyższe wyrażenia i zwroty z wykorzystaniem słownika frazeologicznego.

Ćwiczenie:

Wyjaśnij poniższe związki frazeologiczne:

uczucie altruistyczne
dusić w sobie uczucia
akcentować uczucia
przedmiot uczucia
dać folę uczuciom
doświadczać emocji
miotany uczuciem
oprzeć się uczuciom
gwałtowne emocje

4. Uczniowie losują fragmenty tekstów Bolesława Leśmiana. Są to wybrane wypowiedzi Krzeminy, Marcjanny i Sobstyła. (W ten sposób zostali podzieleni na grupy, lecz na tym etapie pracy nie są tego świadomi).

5. Pracują indywidualnie, każdy z wylosowanymi tekstami, 15 – 20 minut, według przygotowanych wskazówek.

6. W trakcie wykonywania poleceń sporządzają samodzielnie notatki w zeszytach i na karteczkach samoprzylepnych.

Jest to ćwiczenie, które ma rozwinąć umiejętność analizy i interpretacji tekstu literackiego.

Zadania do pracy z tekstem:

1. Przeczytaj kilka razy fragmenty wypowiedzi bohatera dramatu.

2. Wypisz wyrazy o zabarwieniu uczuciowym dodatnim i ujemnym. Ustal kogo lub czego dotyczą.

3. Zapisz na kartce pytania, które mogą pomóc w rozumieniu sensu fragmentu. Pamiętaj, że sens wynika tak z doboru słów, jak i zastosowanych środków artystycznych. Pytania mogą odnosić się do sytuacji bohatera, ale mogą również wyrażać Twoje wątpliwości.

4. Nazwij emocje i uczucia, o których mówi bohater. Zapisz je na karteczkach samoprzylepnych.

5. Wypisz środki artystyczne, które znalazły się w analizowanym przez Ciebie fragmencie np.:

Neologizmy:

zniechęta, różystka, odtajemniczać, półćma, płoducha, bezdrzemnie

Personifikacje:

A łza, póki płynie, Wie wszystko, potem nie wie...

Mgła, która nie umie z grzechu się spowiadać

Żółć mię zgryzła...

Metafory:

maleć w smutku, kęs pieszczot, świecowego cienia, mięsny pokarm, w masce twej śmierci,

Porównania:

Miłość minioną (...) depczesz jak sztuczną różę po targach z różystką!

Dusza – zwierz skrzydlaty

Epitety:

dni powszednie, miniona miłość, chwila niczyja, minioną pieszczotą, szepty święte

Pytania retoryczne:

Więc nic nigdy nie było? Mgła tylko – i któż może za mgłę – odpowiadać?

A gdy bywać zaczęliśmy, co się z nami stanie? Co czujemy, gdy ściśle przywrzemy do siebie?

Wykrzyknienia (eksklamacje):

I jeszcze pokutuje! ... Tak właśnie! To – ona!

Już czas zapalić światła w sypialnym pokoju! Ona nie wie!

Dość tej trwogi! Dość w kłamstwach spodłonego znoju!

Anafora:

Że miałam własny udział w tym smutku we dwoje.

Że nie wolno tak cudzych klęsk odtajemniczać,

Antyteza:

Nie dowiodę, że m kochał, choć wiem, że kochałem.

Nie ma nas i nie było choć jest nasze łkanie

Onomatopaje:

jęk szyby – szmer trawy

Hiperbole:

dni me powszednie pieszczonymi stopami deptałaś bezwiednie,

(dusza) stokroć krwawsza od ciała... a tak mu właściwa,
Że żyć bez niej nie może, a ona wciąż żywa...
Choćby ją krew zbryzgała do ocznego białka-
Jeszcze w wieczność się schroni...

Prozaizm:

Kochałem i na Boga ...

Uwaga: Uczniowie zatrzymują swoje notatki.

6. Po wykonaniu zadania uczniowie tworzą trzy grupy:

I. grupa uczniów, którzy analizowali wypowiedzi Krzeminy (zał.: 1 i 5)

II. grupa uczniów, która analizowała wypowiedzi Sobstyła (zał.: 3, 4 i 6)

III. grupa uczniów, która analizowała wypowiedzi Marcjanny (zał.: 2 i 7).

7. Każda grupa otrzymuje planszę brystolu.

8. Każdy uczeń/ uczennica, w ramach grupy, przedstawia koleżankom i kolegom efekty swojej pracy.

9. Członkowie grup wybierają spośród przedstawionych propozycji te, które uznają za właściwe oraz umieszczają zapisane na karteczkach nazwy uczuć i emocji bohaterów na wspólnej planszy brystolu tak, aby stworzyć mapę uczuć i emocji każdego z bohaterów sztuki.

10. Uczniowie/ uczennice zastanawiają się, które z tych emocji są najsilniejsze i dominujące w wypowiedziach bohaterów np.:

KRZEMINA: miłość do męża, rozczarowanie, smutek, niezadowolenie, poczucie osamotnienia, brak pewności siebie, przekonanie o wyższości miłości jej męża do niej (jako pierwszej miłości), wzniosłość, ból, rozdarcie, niepewność, kruchość, rozchwianie emocjonalne, brak nadziei i jednocześnie nadzieja, cierpienie, tragizm, lęk, zawód, rozpacz...

SOBSTYL: brak pewności co do swoich uczuć, amok, rozdarcie, niepewność, cierpienie, oszołomienie, pustka, próżnia, zagubienie emocjonalne, wątpliwość, wahanie, niedowierzanie...

MARCJANNA: niepewność, brak nadziei, brak stabilności emocjonalnej, tęsknota, żal, rozdarcie, strach, zazdrość, zgryzota, lęk, cierpienie, obawa, zmartwienie, nostalgia, trwoga, samotność...

11. Pracę w grupach kończy ćwiczenie stylistyczne.

Ćwiczenie

Przekształć wybrany fragment wypowiedzi jednego z bohaterów na język współczesny. Użyj czasowników w 1 i 2 os. l. poj. Nazwij uczucia i emocje bohaterów dramatu Bolesława Leśmiana.

12. Uczniowie prezentują na forum klasy efekty pracy w grupach.

13. Na zakończenie lekcji poproś o interpretację głosową fragmentów dramatu Bolesława Leśmiana.

PRACA DOMOWA.

W ramach korzystania z pomysłów matematyków, poszukaj informacji na temat wstęgi Möbiusa, a następnie wykonaj poniższe punkty:

- Zrób dwie wstęgi Möbiusa. Jedną prawostronnie skręconą, a drugą lewostronnie skręconą.
- Obie wstęgi sklej razem pod kątem prostym.
- Rozetnij wstęgę na pół (rozetnij paski wzdłuż).
- Przyjrzyj się. Co otrzymałeś?

Odp. Dwa złączone serca.

ZAŁĄCZNIKI:

Załącznik 1.

KRZEMINA Tak było... do Sobstyła

Gdybym ciebie zdradziła na wieczną zniechęcę —

Jeszcze by szeptu nasze były dla mnie święte —

Zapomniałeś, że moje — że nie tylko twoje —

Że miałam własny udział w tym smutku we dwoje.

Że nie wolno tak cudzych klęsk odtajemniczać,

Aby oczom kochanki zabawy użyczać.

I nie wolno tak ciała, co trwa, lekceważyć —

By się potem nie mogło na szczęście odważyć. —

I nie mogłam, nie śmiałam zapłakać w noc ciemną —

By od łez się dowiedzieć, co stało się ze mną?

Czułam, że nie powinna... A łza, póki płynie,

Wie wszystko, potem nie wie — bo już sama ginie.

O, gdybyś teraz — chwilę obrawszy niczyją,

wyznał miłość minioną... Jej pragnę — lecz ty ją

Depczesz jak sztuczną różę po targach z różystką!
Więc nic nigdy nie było? Mów — chcę wiedzieć wszystko.
88

Załącznik 2.

MARCJANNA

Na co ci maleć w smutku... — Czyż smutek umniejsza?
On nie wie! Ja ci powiem! Ty — jesteś piękniejsza.
Zbrzydłam w życiu bez jutra — w nie najgorszej półćmie,
Co się gnoi od strachu, że zbyt widno... Żółć mię
Zgryzła... I ta niepewność, że ku tobie wróci. —
Do jednego z nim mroku byliśmy przykuci...
I ten mrok mógł go spłoszyć... Mrok miotał się we mnie —
Lecz on moją brzydotę pokochał bezdrzemnie —
I wargą z jej bredniami świecowego cienia
Wygarniał mięsny pokarm dla swego omdlenia.
Niech się nigdy tej prawdy we mgłach nie dogrzebie —
Co czujemy, gdy ściśle przywrzemy do siebie?

Załącznik 3.

SOBSTYL

Nie pamiętam. jak było, bo to — nie w pamięci —
To niechęć, stokroć gorsza i słabsza od chęci —
Pewnom w masce twej śmierci, w nocie nazbyt głucho,
Wabił rozkosz najskrytszą — majaków płoduchę —
Nie ja, lecz to, o mnie mój własny mrok marzy. —
I nie twarz, ale wyraz — sam wyraz bez twarzy —
To mgła, która nie umie z grzechu się spowiadać —
Mgła tylko — i któż może za mgłę — odpowiadać?

Załącznik 4.

SOBSTYL (do Krzeminy)

Było! Na pewno było! Lecz zawsze się zdarza
Brak dowodu i właśnie ten brak mnie przeraża...
Nawet samemu sobie — wspomnieniem zmarniałem
Nie dowiodę, że kochał, choć wiem, że kochałem.
Mógłbym teraz — o Boże! — z bolesną ochotą
Pieścić cię bezpowrotnie minioną pieszczotą. —
Kochałem i na Boga, złożonego w grobie
Tę miłość już minioną dziś przysięgam tobie —
Miłość, co nas w wiosenną usidliła zmorę. —

Załącznik 5.

KRZEMINA (do Marcjanny)

Tyś go tak, jak ja wówczas, już dziś nie posiadała...
Już nie możesz pierwszego uzyskać kochania —
Ta niemożność jest moja. On mi jej nie wzbrania — (...)

KRZEMINA

zarzuca Sobstylowi ręce na szyję i mówi w oczy.
Tylko w imię tej prawdy, co się mąci w niebie —
Błagam, byś się zatrwożył o mnie i o siebie.
Nic nie mów! Najpierw pilnie duszę własną zbadaj —
I potem, jeśli zdołasz i chcesz, odpowiadaj! —
Może kochasz mnie jeszcze? Wiem — to śmieszne słowa,
Ale bywa tak czasem. I ta myśl nie nowa —
I nie moja. — Szum wiatru nad zdeptanym krzewiem...
Chwila — a wiem świat cały. — Chwila — i znów nie wiem...
Boję się, że się właśnie pomylisz w tej chwili,
Gdy się inni tak samo, bez łez, pomylili.

Załącznik 6.

SOBSTYL

Milczę, bo mam dzisiaj duszę sobie niepokrewną —
Bośmy dzisiaj nie tacy, my — inni na pewno. —
A dziś sobą musimy dzień dzisiejszy przeżyć.
Lecz jak?... Jutro będziemy mogli w to uwierzyć... —
Nie ma nas i nie było, choć jest nasze łkanie.
A gdy bywać zaczniemy, co się z nami stanie?
Jeszcze twarze te same — te same imiona —
A dusza — zwierz skrzydlatą... O, właśnie, to — ona.
Stokroć krwawsza od ciała... a tak mu właściwa,
Że żyć bez niej nie może, a ona wciąż żywa...
Choćby ją krew zbryzgała do ocznego białka —
Jeszcze w wieczność się schroni, ta zwiewna przetrwałka —
W nieśmiertelność się wszczepi, snem we śnie dokona —
I jeszcze pokutuje!... Tak właśnie! To — ona!

Załącznik 7.

MARCJANNA

A może i tak było, że dni me powszednie
Pieszczonymi stopami deptałaś bezwiednie,
Jakby wolno ci było nie wiedzieć, że giną...
I co dzień górowałaś przewagą żoniną

Nad kwiatami, nade mną - pusty znak umowny,
Pusty a nieodparty, zły a nieodzowny.
Dzień twój jaśniał, by wszystkie porozwidniać cuda,
A mój gaśł. Nie wiedziałam, czy ciemność się uda?
Udała się... Nie każda parzy nas pokrzywa!
I po ciemku, po ciemku bywałam szczęśliwa. — (...)

MARCJANNA

Strach o każdy kęs pieśczoł — łez cudzych obawy,
Czyjeś kroki na schodach — jęk szyby — szmer trawy —
Dość tej trwogi! Dość w kłamstwach spodłonego znoju! —
Już czas zapalić światła w sypialnym pokoju!

Elżbieta Borkowska

Matematyka po spektaklu.

Zad.1.

Poszukaj informacji na temat wstęgi Möbiusa, a następnie wykonaj poniższe punkty.

- Zrób dwie wstęgi Möbiusa. Jedną prawostronnie skręconą, a drugą lewostronnie skręconą.
- Obie wstęgi sklej razem pod kątem prostym.
- Rozetnij wstęgę na pół (rozetnij paski wzdłuż).
- Przyjrzyj się. Co otrzymałeś?

Zad.2.

Ile różnych, 3-elementowych ciągów bez powtórzeń można utworzyć z liter M, K, S. Wypisz te ciągi, a następnie wymyśl rozwinięcie tych skrótów.

Zad.3.

Narysuj w jednym układzie współrzędnych poniższe polecenia:

- wykres funkcji $y=|x|$ dla $x \in \langle -3, 3 \rangle$
- obszar $x = 3$ i $-3 < y < 3$
- obszar $x = -3$ i $-3 < y < 3$
- $\frac{1}{2}$ część okręgu o równaniu $(x - 1,5)^2 + (y - 3)^2 = 2,25$, do którego należy punkt $(1,5; 4,5)$
- wykres funkcji $y = \frac{2}{3}x^2 + 2x$ dla $x \in \langle -3, 0 \rangle$

Zad.4.

Zbuduj serce ze znanych Ci figur geometrycznych.

Zad.5.

Rozszyfruj poniższy cytat ze sztuki. Jest on zapisany za pomocą uporządkowanych jednomianów. Każdy wyraz jest oddzielony spacją.

„ciłmoś – ąbdiłz – eclz a2d2rz – e2i2lmnoy cei2pś – i dginy ein ejst aelpś – i dginy – ebz ceirś”

Odpowiedzi:**Zad.1.**

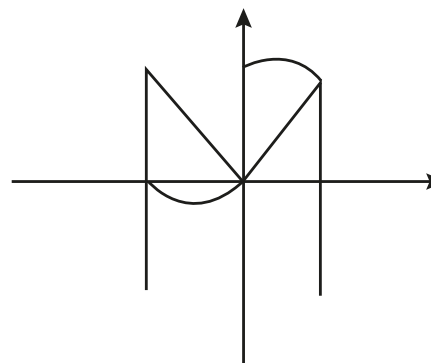
Dwa złączone serca.

Zad.2.

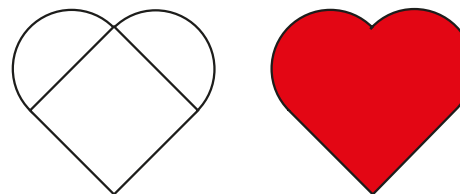
Można utworzyć sześć 3-elementowych ciągów. MKS, MSK, KMS, KSM, SKM, SMK.

Zad.3.

Wraz z osiami układu powstaną inicjały głównych postaci sztuki.

Zad.4.

np. serce zbudowane z kwadratu i koła

Zad.5.

„Miłość – błądzi – lecz zdrada – nieomylnie pieści –
I nigdy nie jest ślepa – i nigdy – bez treści.”

BIOGRAMY

Michalina Butkiewicz

Edukatorka, nauczycielka dyplomowana. Ekspertka ds. awansu zawodowego nauczycieli oraz w zakresie podstawy programowej języka polskiego. Autorka scenariuszy lekcji języka polskiego. Od 2000 roku przygotowuje i realizuje projekty edukacyjne dla nauczycieli i uczniów w teatrach: Teatrze Powszechnym w Warszawie, Teatrze Współczesnym w Szczecinie, Teatrze Polskim w Bydgoszczy, Teatrze Lalek Pleciuga w Szczecinie oraz w Wytwórni Filmów Dokumentalnych i Fabularnych: *Teatroteka – Laboratorium Kreatywności*. Autorka projektów edukacyjnych realizowanych w ramach Festiwalu Teatru dla Dzieci i Młodzieży „Korczak”, w tym, w czasie Światowego Kongresu Teatrów dla Dzieci i Młodzieży w 2014 r. Przewodnicząca Zarządu Głównego Stowarzyszenia Nauczycieli Polonistów w latach 2009–2013.

Ewa Malik

Jest nauczycielką języka polskiego od 18 lat. Studiowała filologię polską w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Częstochowie i historię na Uniwersytecie Opolskim. W swojej pracy poszukuje ciekawych metod i rozwiązań dydaktycznych.

Zajmowała się regionalizmem i gwarą śląską, współpracowała z Muzeum Powstania Warszawskiego i dwa lata prowadziła projekt edukacyjny *Nowe Horyzonty Edukacji Filmowej*.

Joanna Dominiak

Nauczyciel dyplomowany języka polskiego, pracuje obecnie w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 1 im. Adama Mickiewicza w Prudniku. W roku 2000 ukończyła filologię polską (studia magisterskie) ze specjalizacją francuską i kursem medioznawstwa na Uniwersytecie Opolskim. Za najcenniejszy w swojej pracy uważa dobry kontakt z młodzieżą. Obok pracy wychowawczej i edukacyjnej przygotowuje wraz z uczniami spektakle teatralne, wystawiane na szkolnej scenie. Do najważniejszych przedsięwzięć zalicza przygotowanie i wystawienie: *Pigmaliона* B. Shawa, *Ślubów panieńskich* A. Fredry, *Klubu kawalerów* M. Bałuckiego oraz *Konrada Wallenroda* A. Mickiewicza. Jej pasją obok teatru i kina są siatkówka oraz biegi długodystansowe.

Agnieszka Zientarska

Nauczycielka dyplomowana, edukatorka, trenerka. Absolwentka filologii polskiej ze specjalnością filmoznawczo-teatrologiczną i filozofii Uniwersytetu Opolskiego, stypendystka Uniwersytetu w Poczdamie i National Kaohsiung Normal University na Tajwanie. Nauczycielka języka polskiego, etyki, edukacji filozoficznej, edukacji teatralnej i edukacji filmowej w Zespole Państwowych Placówek Kształcenia Plastycznego w Opolu. Opiekunka klas patronackich oraz autorka scenariuszy lekcyjnych

w ramach współpracy z Opolskim Teatrem Lalki i Aktora im. A. Smolki i Miejskiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Opolu. Liderka Teatroteki Szkolnej. Autorka projektów edukacyjnych, m.in. *Kwitnących Wieczorów Filmowych* we współpracy z Fundacją Kwitnące Talenty oraz Kinem Meduza w Opolu.

Elżbieta Borkowska

Nauczycielka dyplomowana matematyki i fizyki w Publicznej Szkole Podstawowej im. Powstańców Śląskich w Dobrodzieniu. Studiowała matematykę ze specjalizacją informatyka na Uniwersytecie Opolskim i fizykę na Uniwersytecie Wrocławskim. Egzaminatorka Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej we Wrocławiu. Zwolenniczka nieszablonowych metod aktywizujących uczniów. Autorka innowacji pedagogicznych. Realizowała projekty edukacyjne w ramach programu etwinning. Prowadziła projekty: *Nowe technologie na usługach edukacji*, *Matematyka Innego Wymiaru*.

SPIS TREŚCI

Michalina Butkewicz, Wstęp.....	3
Joanna Dominiak, Piekło, które tworzą inni – o miłości, zdradzie i zbrodni w <i>Zdziczeniu obyczajów pośmiertnych</i> Bolesława Leśmiana w reżyserii Marty Streker.	4
Agnieszka Zientarska, <i>Rok nieistnienia</i> – miłość i śmierć w wierszu Leśmiana.	14
Ewa Malik, O emocjach i uczuciach – czytanie między wersami Leśmiana.	20
Elżbieta Borkowska, <i>Matematyka po spektaklu</i>	29
Biogramy.....	32

